

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 698. Legata propriè conditionata sub quibus conditionibus fieri possint, & facta valeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

statim valeat, & transmittatur cum onere ad legatarii heredes, si per hos aequè ac per legatarium impleri potest modus. Arg. L. 1. 2. § 3. c. de donat. que sub mod. Gl. cit. Molin. l. c. d. 208. de Lugn. l. c. d. 24. num. 245. Reiffent. b. t. num. 656. cum communi. Soletque modus ordinariè exprimi per particulam *ut*. sicut conditio per particulam *si*, causa per *quia*. his tamen non obstante, quòd testator faciens legatum, quandoque utatur verbo *conditio*, dicendo v. g. *Lego Titio bis mille hac conditione*, ut Cajo præstet alimenta. Arg. *cu. c. verum*. junctâ Gl. Reiffent. l. c. Non tamen ita in hærendum verbis testatoris ad dignoscendum, an legatum sit conditionatum, an modale, quin potius attendenda sit ejus intentio, utpote prævalens verbis. Sic, dum dicit testator: *Lego 100. ut*, vel ea conditione, ut hoc faciat: non est proprie conditionale legatum, sed modale; quia non intendit testator, ut fiat, antequam habeatur legatum, sed potius postea. quòd ipsum quandoque constat ex qualitate rei, quæ non potest ante fieri; ut, si dicat: *lego mille*, ut, vel si ex iis mihi facias sepulchrum; *lego domum*, ut non alienes. ita de Lugo. l. c. num. 246. idem dicens, dum adhibetur particula *dummodo*; quòd ea quandoque modum, quandoque veram conditionem importet. ac proinde attendendum, num intenderit adhibendo illam suspendere dispositionem, & in dubio præsumendum, verba illa: *ea conditione, dummodo* importare non modum, sed conditionem. Advertit insuper cum Molin. *cu. n. 208. col. 2.* quandoque intendere testatorem non tam suspensionem dispositionis, quàm tradendam possessionem, hoc ipsum etiam exprimendo quandoque; nimirum, ut non extradatur legatum, seu non tradatur ejus possessio Legatario, antequam tale vel tale gravamen appositum impleverit. in quo casu legatum erit adhuc modale; adeoque, si ante impletionem gravaminis moriatur legatarius, transmittitur ad ejus heredes, qui modo impleto capient ejus possessionem. Notandum quoque circa hoc legatum modale, quòd antequam tradatur, legatarius debeat præstare cautionem de modo implendo, deque restituendo legato cum fructibus, si modum non impleat, & quòd, si ante præstitam cautionem legatarius moriatur, legatum adhuc transmittendum ad ejus heredes; quibus, præstita ab eis cautione, dandum. quâ tamen cautione opus non est, dum modus adjectus solum in utilitatem legatarii, ita ut non induxerit ei obligationem implendi illum, sed solum significet motivum testatoris. v. g. dum is dixit: *Lego Titia mille*, ut possit nubere, emere sibi fundum: non inducitur obligatio nubendi vel emendi; quia potest acceptato legato adhuc non nubere, vel non emere fundum. Quin imò, si præcepisset testator, ne tradatur ei pecunia usque ad tempus nuptiarum, ne illam consumat, adhuc tradenda est pecunia, si velit fieri religiosa, aut etiam, si perveniens ad ætatem nubendi, eligat serio perpetuum calibatum. ita ferè cum Molin. *cu. n. 208.* de Lugo. l. c. n. 247. Secus tamen esset, seu deberet dare cautionem de emendo fundo (non tamen de reddendo legato; quia id datum in solam utilitatem illius, & cogi posset ad emendum ex bonis fideiussoris) si testator voluisset imponere obligationem emendi fundum, ut ex eo posset vivere, & ne capitale consumeret. Quòd si autem modus adjectus in utilitatem tertii, præsumitur legatarius obligatus à testatore; nisi tamen non steterit per eum, sed per tertium, quò minus impletus modus. v. g. dum legasset Titio,

ut duceret in uxorem Cajam, ipsa autem noluerit atque mortua, antequam legatarius esset in mora ducenti eam; in eo enim casu legatum manet apud Titium sine gravamine. de Lugo. num. 248. Porro diversimodè obligare ad servandum modum velle potest testator, nimirum aliquando, ita ut, si non observetur, non quidem, ut revocetur & restitui debeat, peccetur tamen contra Justitiam: quandoque, ut restitui debet, unâ cum fructibus omnibus perceptis: quandoque ut restitui debeat, non tamen fructus ante violationem modi percepti. quæ intentiones testatoris arbitrio prudentum ex ejus verbis aliisque conjecturis & circumstantiis colligenda sunt. Lugo. num. 249. De cætero, ut Idem *ibidem*. cum Molin. l. c. dum legatum sub modo obligante factum Ecclesiæ vel causa piæ, nisi testator aliud expressisset, censetur is non voluisse, ut legatum revocetur, modo non impleto, juxta *cu. c. verum. de condit. apposi.* si autem aliud constet de testatoris mente, illi standum erit; cum etiam Ecclesiam ad restitutionem obligare poterit.

Quæst. 693. Legata propriè conditionata sub quibus conditionibus fieri possint, & facta valeant.

1. **R**Esp. Primò in genere. Legata licitè & valide fieri possunt sub conditione honesta & possibili, tam potestativa, quàm casuali & mixta; fieri tamen licitè non possunt sub conditione turpi aut impossibili; etsi sic facta, conditio habetur pro non adjecta, & consequenter legatum debetur legatario, etiam deficiente tali conditione, ut habet communis.

2. **R**esp. Secundo in specie: dum adjecta conditio: si legatarius vel legataria non nupserit: vel lego 100. si nupserit; ducenta, si non nupserit; conditio habenda pro non adjecta, debeturque ei totum legatum, etsi nubat; quia talis conditio derogat favori matrimonii & utilitati Reipublicæ humanæ, quæ in eam promanat ex procreatione prolium. & quidem de Jure civili certa est hæc sententia per *LL. 62. 63. 64. § 100. de condit. & demonstr.* & quia dispositioni harum legum justè non derogatur per *SS. Canones*, etiam in foro conscientie ei locum esse, tradunt Covar. *L. 1. var. c. 19. n. 10. Gutt. de matrim. c. 21. num. 11. Sanch. de matrim. L. 1. d. 34. num. 6.* quos citat & sequitur Wiestn. *b. t. num. 141.* ubi etiam ait, quòd non teneatur legatarius non nubens restituere legatum, quòd jussus est restituere, si nubat, ob eandem rationem & per *L. 22. ff. de condit. & demonstr.* dixi: *Legatarius vel legataria*: quia eadem, quæ hic dicuntur de femina, etiam dicenda de masculo. Simili modo pro non adjecta habetur conditio non nubendi, nisi cum consensu & voluntate alterius. *L. cum tale. §. 4. ff. de condit. & demonstr.* Quia hæc ratione minuitur libertas matrimonii; quin & legatarius retrahitur à matrimonio, dum alter consensum suum in personam, cui legatarius vult nubere, possit negare. Secus est de conditione non nubendi sine consilio alterius; cum vi talis conditionis non teneatur consilium sequi, sed solum petere, non minuitur libertas matrimonii. ita Sanch. *l. c. num. 24. Gutt. l. c. num. 24. Castrop. tr. 8. d. 1. p. 11. num. 6. Wiestn. l. c.*

3. De cætero limitanda responsio primò, ut procedat solum de legatariis femina vel viro, qui nunquam adhuc juncti matrimonio. nam si mulieri viduæ aut viro viduo factum legatum sub conditione; si non nupserit, servanda est conditio.

Anbt.

Auth. cui relictum. de indict. viduit. Novell. 22. cap.

43. & 44. per quæ jura correctæ sunt antiqua. & ita tenent Covar. *de sponsal. p. 2. c. 3. §. 9. n. 3. & 11.* Gomes. *L. 1. var. c. 12. num. 78.* Molin. *l. c. d. 207. num. 3.* Sanch. *l. c. à num. 29.* Wiefn. *l. c.* Reiffenst. *h. t. num. 645.* ex ea ratione, quod honestum sit abstinere à secundis nuptiis. *Can. fin. 31. q. 1.* Atque ita etiam juxta cit. textus, ut vidua dicens, se velle abstinere à secundis nuptiis, non possit petere legatum; priusquam præter cautionem, de restituendo legato, si secundo nubat.

4. Limitanda secundo: ut non habeatur pro non adjecta conditio, sed amittatur legatum, si hac ratione adjecta conditio: si non nupserit Titio, vel ita, si neque Titio, neque Cajo, neque Mavio nupserit: si conditio ea rejecta, nupserit Titio vel alteri ex nominatis juxta eupresium textum. *L. cum ita. 63. ff. de condit. & demonstr. ubi etiam subiungitur ratio, nimirum quia per talem conditionem non prohibetur matrimonium; cum commode cuilibet alteri ab iis nubere possit.*

5. Limitatur tertio: ut non habeatur pro non adjecta conditio hæc: si non nupserit ante certum & matrimonio aptum tempus: vel si non nupserit certa personæ, præsertim indignæ & disparis conditionis. vel ex certo loco, Provincia, oppido oriundæ, aut ex certa familia, puta infami, judaica, &c. descendenti. Sed non servata conditione legatum amittatur. Sanch. *l. c. à n. 35.* Henric. *L. 11. c. & num. 8.* Wiefn. *l. c.* Reiffenst. *n. 648.*

6. Limitatur quarto: ut legatum sub conditione; si non nupserit; valeat & solvendum, si nupserit, dum relictum pro libertate servo concedenda. *L. Titio. §. 1. ff. de condit. & demonstr. aut applicandum pauperibus, Ecclesiæ vel alteri causæ piæ, utpote quæ libertati servi æquiparatur, & à qua ad illam validè sit argumentum, ut tradunt Everard. *Legal. arg. loco 59. num. 6.* Tiraq. *de priv. caus. piæ. priv. 18.* Sanch. *l. c. num. 34.* Gutt. *l. c. num. 30.* Castrop. *num. 10.* apud Wiefn. *cit. num. 142.* iis consentientem. Porro notandum, ab illa conditione; si non nupserit: longè diversam conditionem: si Monasterium ingrediatur; vel Clericatum assumat, etsi ingrediendo Monasterium impleat conditionem non nubendi, ut patebit ex mox dicendis.*

7. Resp. Tertio: legatum sub conditione; si nupserit certæ personæ aut de certa familia, valet implendæque, ut legatarius legatum consequatur per. *LL. 12. §. 1. 63. §. 1. 71. §. 1. ff. de condit. & demonstr. Sanch. l. c. d. 33. num. 6. & 9.* cum communi contra Sa. V. *legatum. 37.* quia talis conditio honesta est, nisi persona designata esset indigna, seu talis, cum qua honestè & licitè contrahi nequireret matrimonium; censeretur enim tunc conditio turpis & impossibilis; quia id solum possumus, quod licitè & honestè possumus. *Can. faciat. 27. q. 2. juncta Gl. v. quod possumus.* vel nisi persona illa nuptias recufaret, aut ante eas decederet; tunc enim legatarius legatum absolutè consequeretur; quia conditio habetur pro impleta. *L. in testamento. ff. de condit. & demonstr. Mantic. de conject. ult. vol. L. 11. tit. 11. num. 37.* Sanch. *l. c. num. 19.* Menoch. *L. 4. presump. 183. num. 25.* Ac denique, nisi pater legatarie vellet eam nubere alteri; cum enim tunc tali jussui paterno justè & honestè contravenire non potest, adhuc consequeretur legatum, si præteritâ personâ à testatore designatâ, nubat huic, ut cum Mantic. *cit. tit. in fine.* & Covar. Wiefn. *h. t. n. 144. & 145.*

8. Resp. Quarto: legatum relictum simpliciter sub conditione: si nupserit: tametsi valeat; cum sit conditio honesta & justa, licet non sit de meliøre bono, si tamen legatarius, cui sub ea conditione relictum, eâ neglectâ ingrediatur religionem, legatum ei debetur, habeturque dicta conditio præ non adjecta. Covar. *l. c. c. 9. à num. 7.* citans plures alios. Molin. *cit. d. 207. num. 13.* dicens, in hoc convenire omnes. Pirh. *h. t. num. 74.* Wiefn. *num. 143.* juxta quod expressè statuit Imperator in *Novell. 123. c. 37.* prudenter præsumens de benigna voluntate testatoris, nimirum illum, si de ingressu legatarii cogitasset, nihilominus ei legatum relictum fuisse, ut Sanch. *l. c. d. 33. 30.* cum citatis à se Mantic. *de conjectur. ult. vol. L. 11. tit. 18. num. 2.* Menoch. *L. 4. presump. 148. num. 6.* Contrarium tamen esse, seu legatum taliter conditionatum non deberi puellis, nisi matrimonium carnale ineam, dum testator legatum indefinitè puellis in matrimonium locandis reliquisset, verisimilius cum Bald. in *L. fin. c. de sent. quæ sine cert. quant. num. 14.* & aliis censet Sanch. *l. c. num. 32.* apud Wiefn. *l. c.* Cujus tamen iterum contrarium esse, si legatum relictum ad filias aut neptes in matrimonium locandas; nimirum tunc ob singularem affectum erga personas sanguine junctas, legatum ad easdem etiam monasterium ingrediatur, se extendere juxta. *L. 28. §. 3. ff. de liberat. legat. tenent apud eundem Mantic. l. c. L. 8. tit. 5. num. 22.* Gutt. *l. c. c. 20. num. 27.* Sanch. *cit. num. 32.* Porro quod dictum de legatario ingrediente religionem, idem dicendum de legatario qui manens in sæculo sacros Ordines suscipit. Menoch. *l. c. presump. 83. n. 65. & seq.* Covar. *l. c. num. 10.* Felin. in *c. 8. de probat. num. 56.* Pirh. *h. t. num. 75.* Reiffenst. *num. 650.* Arg. *cit. Novel. 137. n. 37.* divisè loquentis: si Monasterium ingrediatur; aut Clerici fiant; dictio enim divisiva in quovis divisionis membro verificatur; & ubi lex de Monachis & Clericis simul mentionem facit, per hos semper Clericos sæculares intelligat. Arg. *L. 56. c. de Episc. & Cler.*

9. Quinto: conditionem avertentem ab ingressu religionis vel susceptione Ordinum & Clericatu: ut dum dicitur. Lego Titio 200, si nupserit aut in sæculo mazerit; si verò Ordines sacros receperit, vel religionem ingrediatur, lego solummodo 100. vel nihil: vel volo, ut isti 200. restituantur Cajo, etsi pro non adjecta haberi, adeoque eâ non impleta, deberi adhuc legatum, probabiliter doceant A costa. in *L. cum tale. §. 4. ff. de condit. & demonstr. Ampliat. 11.* Paris. in *c. in presentia. de probat. num. 137.* Everard. *Legal. argum. loc. 76. num. 5. & 8.* Medin. *de restit. q. 23. §. utaque quatuor.* Pont. *de matrim. L. 3. c. 7. num. 13. & 14.* ex ea potissimum ratione, quod status religiosus & Clericatus sint perfectiores statu matrimoniali; ideoque conditio ab iis retrahens videatur turpis, ac proinde vivit contractum, & à legato rejiciatur juxta *L. 9. & 10. ff. de condit. instir. & L. 20. ff. de condit. & demonstr.* Contrarium tamen probabilius est, quod defendunt. Covar. *L. 1. var. resol. c. 19. n. 10.* Menoch. *l. c. n. 18.* Mantic. *cit. 18. num. 29.* Gutt. *l. c. c. 21. n. 14.* Molin. *l. c. d. 207. n. 17.* Sanch. *l. c. d. 34. n. 11.* Castrop. *l. c. p. 11. n. 12.* Wiefn. *h. t. n. 147.* Reiffenst. *n. 652.* idque ex opposita ratione, nimirum quod talis conditio turpis non sit, sed licita, cum à jure non rejiciatur, & à testatore non adiciatur animo abstractendi legatarium à statu perfectiore, sed studio prospiciendi matrimonium inituro, utpote cui dos ma-

ior

ior necessaria est, quam victuro in religione; propagandique, & in splendore conservandi familiam &c. Unde jam etiam infirmatur ratio pro prior sententia adducta. nam etsi turpe sit & illicitum istiusmodi conditiones apponere ex odio religionis, aut sine iusta causa ex eo solum sine, ut legatarius avertatur à statu perfectione; turpe tamen non est, si fiat ex iusta aliqua causa. v.g. ad conservationem familiae vel stemmatis, vel etiam Reip. per procreationem liberorum.

10. Resp. Sexto: conditio; si religionem ingrediatur, vel Sacerdos fiat, aut Clericatum assumat, lego mille, non habetur pro non adjecta, sed valet & servanda est, aut legatum sub ea relictum dimittendum. Bald. in *Auth. cui relictum. num. 3.* Jafon. *ibid. n. 4.* Covar. *l. c. Molin. l. c. n. 6.* Gomes. *l. c. c. 12. n. 78.* Sanch. *l. c. n. 25.* Castropal. *n. 13.* Wieftn. *b. i. n. 148.* Reiffenst. *n. 654.* Arg. *c. 2. de condit. apposit. & L. Titio. §. 1. ff. de condit. & demonstr. eò quòd testator hac ratione spe lucri directè solum ad statum perfectionem oppositum statui matrimoniali allicere intendat, quòd licitum est, etsi hoc modo indirectè retrahat à contrahendo matrimonio, quatenus dicta conditio ingrediendi religionem tacite involvit conditionem non nubendi. sed neque praesumendum jura, quae tantopere favent statui Religioso, per annulationem conditionis non nubendi annullare quoque intendere conditionem ingrediendi religionem, ut AA. citati. Unde etiam legatario ingrediendi religionem, non subtrahendum, sed Monasterio concedendum legatum relictum sub conditione; si liberus acquirat legatarius juxta *Novel. 123. c. 37.* Quin etiam consequi adhuc & retinere legatarium legatum sub dicta conditione relictum, si postquam bona fide & serio animo perseverandi ingressus Monasterium aut Clericatum assumpsit, mutato dein consilio, ante expletum annum probationis, aut susceptum Subdiaconatum ad saeculum saecularemque conversationem regrediatur. Arg. *L. 7. c. de institut. & substitut. tenent. Jaf. ibidem. n. 13.* Sanch. *l. c. n. 17.* Castropal. *l. c.* Wieftn. *b. i. n. 149.* ex ea ratione, quòd seria assumptione Clericatus & Novitiatum ingressu impleta jam censetur dicta conditio secundum usum communem loquendi, qui in legum & ultimarum voluntatum interpretatione praecipue spectatur. confirmatione horum desumpta ex voto ingrediendi religionem, cui ab aliquo satisfactum per ingressum animo perseverandi in Novitiatum, etsi postea ex causa rationabili ad saeculum redeat. Notandum hic, quòd dictum hic de legatis relictis sub hujusmodi conditionibus, idem dicendum de ipsa hereditate sub iisdem relicta, ut DD. communiore.*

Quaest. 699. Qualiter legata etiam absoluta relinquì possint.

1. Resp. Primò: legata particularia quaecunque fieri possent in testamentis indubitati juris est, & quidem de jure veteri non nisi in testamentis fieri poterant. §. 10. *Instit. de fideicom. hered. L. 38. ff. de condit. & demonstr.* Facta autem in testamentis ad sui valorem regulariter requirunt easdem solennitates, quae testamenta, quibus inseruntur. Unde deficiente testamento ob defectum solennitatis alicujus, corrumpunt etiam legata profana in eo facta, etiamsi testamentum instructum clausula codicillari, ut habet communis juxta claros textus. *L. 1. ff. de jur. codicill. L. ex testamento. c. de fideicom.* Limitatur hoc ipsum variè. Primò nisi testamen-

tum praecise invalidum ob injustè praeiteritum heredem necessarium juxta clarum textum, *Novel. 115. c. 13. ad finem.* Secundò; nisi invalido testamento, haeres nihilominus fateatur veritatem de relicto in eo legato. *L. 16. c. h. r. Alex. in L. nemo potest ff. de LL. & Bart. ibidem. Clarus. §. testamentum. q. 90. n. 2.* Reiffenst. *b. i. n. 77.* Tertio, nisi apposita clausula codicillaris, de qua supra. Quarto, nisi legata sint pia. haec enim valent & praestanda, sive testamentum ab initio, sive ex post sit irritum vel rumpatur; quia haeres in eo institutus non adita hereditate, eam repudiavit ob aliam causam, ut habet sententia communis, recepta non tantum in terris Ecclesiae, sed & Imperii, uti & in utroque foro Ecclesiastico & saeculari, ut Abb. in *c. relatum. b. i. n. 6.* Covar. in *c. Raynald. b. i. §. 3. n. 11.* Clarus. §. *testamentum. q. 6.* Pirch. *b. i. n. 88.*

2. Resp. Secundò: possunt quoque legata fieri extra testamentum & sine illo, & absque heredis institutione, puta, per codicillos, epistolae, item coram Judice & Principe, vel ab intestato coram quinque testibus, Arg. *L. 22. c. de fideicom. l. 2. §. 20. ff. l. 8. §. fin. c. de codicil.* Besold. ad *7. P. Wurtemb. p. 3. tit. 26. ch. 155.* Lauterb. in *ff. de legat. §. 5.* Item dicendo heredi praesenti, se relinquere legatum tale alteri. Lauterb. *l. c.* Scabelli. *sum. tractat. §. de legat. n. 1 & 3.* Porò legata profana facta extra testamentum, sive in scriptis, sive ore tenus seu nuncupativè sine scripto nudis verbis requirunt quinque testes, non tamen necessario ad hoc rogatos, uno tamen eodemque tempore simul praesentes, dum testator voluntatem suam ultimam circa legata declarat, eamque, si inscriptis fiat, subscribit, non tamen necessario subsigillantes, uti haec clare exprimitur. *L. fin. in fine. c. de codicill. unde miratur Reiffenst. b. i. 665.* quod Pirch. *num. 87.* asserat sufficere duos aut tres testes ad legata extra testamentum. Dixi ad legata profana: ad legata siquidem pia, ut valeant tam intra quam extra testamentum facta sufficiunt duo testes quicumque rationis compotes. *c. 11. b. i. Molin. de ff. §. Tom. 2. tr. 2. d. 134. n. 4.* Bardili. *diff. de legat. ad pias cau. ch. 11.* Lauterb. ad *ff. de legat. §. 38.* cum communi. quin & sola manus testatoris. Lauterb. *l. c.* Brunem. ad *l. c. de ff. Eccles. Marvius. p. 2. decis. 5.* Reiffenst. *n. 666.* & alii passim imò sola notitia heredis; cum pro pia causa nulla requiratur juris solennitas; sed tantum, ut constet de voluntate testatoris. quin & idem est de legatis profanis, dum haeres fateatur defuncti voluntatem; cum etiam testamentum destitutum consuetis solennitatibus valeat. existente tali confessione heredis secundum dicta supra. de cetero dum extra praesentiam heredis, adeoque coram necessariis testibus fiunt legata profana, consultum est, ut testator prius moneatur, se nolle facere testamentum, sed tantum legata vel codicillos, ne aliàs heredes ab intestato venientes impugnent talem dispositionem, credentes esse testamentum, ideoque invalidam ob defectum solennitatum ad testamentum requisitarum, ac ita passim monent AA.

Quaest. 700. A quibus & quibus legati fieri possint.

1. Resp. Ad primum: legata ab omnibus & solis fieri possunt. qui potestatem & jus condendi testamentum habent. *L. 2. ff. de legat. 1. §. L. 2. ff. eod.* ubi id dicitur de fideicommissis, cum quo legatum idem est. Unde licet legata fieri possint extra testamentum, & independenter ab eo, potestas tamen ea faciendi supponit jus testandi.

2. Resp.